

Дідур Г.І.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і маркетингу,
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Економіка аграрного сектору України останніх 20 років характеризуються структурними змінами у виробництві сільськогосподарської продукції. Надання економічної свободи сільськогосподарським товаровиробникам дозволило їм обирати галузі з відносно низькими витрати людської праці. Все це негативно відбилося на рівні зайнятості сільського населення і відповідно його міграції до великих міст. В таких умовах, одним з шляхів підвищення рівня соціально-економічного розвитку сільських територій є процес диверсифікації діяльності аграрних підприємств.

Як зазначає академік Малік М.Й.: “Диверсифікація виробництва в аграрній сфері – це розширення номенклатури та асортименту, зміна виду продукції, що виробляється підприємством, освоєння нових видів виробництв для підвищення ефективності виробництва, отримання економічної вигоди, запобігання банкрутства з урахуванням екологічних та соціальних потреб населення” [1].

Відмічає важливість соціально-економічного аспекту диверсифікації і Захарін С.В.: “Ефективність диверсифікації діяльності підприємства може проявлятися як через динаміку економічних показників, так і мати соціальний аспект. Соціальний аспект диверсифікації проявляється через створення нових робочих місць, оскільки диверсифікація передбачає розширення діяльності,

випуск нової продукції кращої якості, що дозволяє більш повно задовольняти потреби споживачів” [2,с.141].

Дослідження динаміки виробництва основних видів сільськогосподарської продукції аграрними підприємствами Одеської області виявило значні структурні зміни (Таблиця 1).

Таблиця 1 Динаміка виробництва основних видів сільськогосподарської продукції в Одеській області

Показники	1995р.	2000р.	2005р.	2010р.	2014р.	2014р. у % до 1995 р.
Виробництво основних видів сільськогосподарських культур, тис. ц						
зернові та зернобобові	19553,6	15812,8	26688,4	29286,9	36772	188,1
насіння соняшнику	1948,0	3108,2	3396,7	3280,1	6736,4	345,8
картопля	2117,0	3163,4	4064,1	5410,3	5366,1	253,5
овочі	2317,5	3010,0	5257,2	4736,4	4377,9	188,9
плоди та ягоди	347,9	661,2	1138,6	743,4	740,0	212,7
Виробництво основних видів продукції тваринництва, тис. т						
м'ясо (у забійній вазі)	98,1	88,4	51,2	45,6	47,1	48,0
молоко	636,5	532,4	606,4	403,8	405,9	63,8
яйця, млн.шт.	799,7	656,8	684,3	584,5	357,7	44,7
вовна	2368	1181	1443	1456	1437	60,7

Джерело: <http://od.ukrstat.gov.ua/stat>

Спостерігається значний ріст обсягів виробництва продукції галузі рослинництва (в середньому у 2,5 рази) та зменшення обсягів виробництва продукції галузі тваринництва (в середньому у 2 рази).

Значне скорочення розмірів галузі тваринництва, а в деяких господарствах її знищення, призвело до значного скорочення чисельності сільськогосподарських працівників, їх нерівномірної зайнятості протягом року. Із-за відсутності в структурі посівних площ кормових культур, стає складним використання господарствами науковообґрунтованих сівозмін, що призводить до виснаження землі.

Таким чином, розвиток галузі тваринництва, як одного з напрямків диверсифікації, дозволить вирішити низку економічних та соціальних проблем.

При прийнятті рішення про диверсифікацію діяльності аграрного підприємства необхідно врахувати наступні чинники:

- наявність необхідної кількості трудових ресурсів;
- сезонність сільськогосподарського виробництва;
- особливості аграрної праці;
- використання в якості ресурсу виробництва сільськогосподарських угідь;
- характеристика ринку збуту продукції;
- фінансові можливості підприємства.

В умовах фінансової кризи, аграрним підприємствам для розвитку нових напрямків діяльності необхідна підтримка держави. До цього часу програми, що розроблялися на державному рівні для підтримки різних стратегічно важливих галузей сільського господарства залишалися тільки на папері. Закінчується строк, на який розрахована «Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року». Таким чином, відсутність реальної державної підтримки аграрних підприємств призводить до посилення кризових явищ в економічній і соціальній сферах сільських територій.

Отже, вибір напрямку диверсифікації діяльності аграрного підприємства є складним і відповідальним рішенням, що потребує глибокого аналізу та врахування соціально-економічних наслідків для сільських територій.

Література

1. Малік М.Й. Актуальні питання диверсифікації виробництва в аграрній сфері [Електронний ресурс] / М.Й. Малік// Ефективна економіка. – 2012. - №12.- Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
2. Захарін С.В. Економічна диверсифікація як ефективний механізм забезпечення розвитку підприємства/ С.В. Захарін // Вісник КНУТД. --2012. – №1. - с.139-145.